

PANÍ KATYNKA Z VAJEČNÉHO TRHU

POPELKA BILIÁNOVÁ

DÁLE DOPORUČUJEME

Vojtěch Rakous: Doma – židovské obrázky

Soubor povídek Doma byl první knihou, která uvedla do české literatury židovské obyvatele venkova a maloměsta jako jeho přirozenou součást. S humorem i porozuměním vypráví, jak vesničtí Židé poloviny 19. století se svými sousedy sdílejí běžné radosti i starosti a zároveň ctí své tradice a svou víru.

Vojtěch Rakous: Modche a Rézi

Humorné vyprávění o trampotách starého dobráckého, ale poněkud nedůvtipného, Žida Modcheho a jeho hádavé, úzkostlivě čistotné, panovačné, lakomé, ale přesto všechno dobré, ženy Rézi. Modche je věčný smolař a díky tomu a díky své jednoduchosti provádí jednu hloupost za druhou. Autor nám tyto jeho eskapády předkládá v několika příbězích, psaných tradičním jazykem a s laskavým humorem.

Ignát Herrmann: Z pamětí starého mrzouta

Pobavte se příhodami mrzoutského úředníka, poodhalte jeho milostné zážitky z mládí i trampoty s „kmotrem“ nebo s „českým pekáčem“, prožijte s ním nekonečné týdny s husou nebo strastí kolem „vhodných vánočních dárků“ a nezapomeňte ani na kapitulu, v níž se pan Cyrus stane „volebním agitátorem“.

Ignát Herrmann: Otec Kondelík a ženich Vejvara

Pan Václav Kondelík je vážený měšťan, uznávaný malířský mistr, náramný labužník, znalec piva, vtipálek i škarohlíd, a tak trochu samolibá. Rodinné pohodlí mu, v dobrém slova smyslu, začíná čeřit velice nesmělý a trochu nedůvtipný nápadník jeho jediné dcery Pepičky, magistrátní úředník Vejvara.

POPELKA BILIÁNOVÁ

Paní Katynka z Vaječného trhu

Vydání jako celek i jednotlivé části (text díla, obálka, grafická úprava, případně jazyková adaptace, redakční poznámky, ilustrace, předmluva, doslov, životopis autora apod.) jsou chráněny autorskými právy. Nositelé těchto práv jsou uvedeni v tiráži.

Prosíme, používejte tuto elektronickou verzi knihy pouze v souladu s platnou licencí. Žádná verze licence k této e-knize neumožňuje rozšiřování jejích kopií (včetně půjčování) či sdělování díla veřejnosti (například umisťováním kopií či extrahovaných částí na servery, ze kterých je možno tento soubor nebo jeho část dále stahovat nebo jej prohlížet), a to za úplatu či zdarma.

POPELKA BILIÁNOVÁ

Paní Katynka z Vaječného trhu

Praha 2015

Obálka © Marcela Strejčková – Nomzamo, 2015
© Monika S. Benešová – Lama, 2015
(elektronické vydání)

ISBN 978-80-87959-49-7 (formát PDF)
ISBN 978-80-87959-50-3 (formát ePub)
ISBN 978-80-87959-51-0 (formát MobiPocket)

Paní Katynka žila v první polovině minulého století a byla „drůbežnicí“ na Vaječném trhu.

Jsou sice – a vždycky bývaly – skorem všechny „paničky z trhů“ – obchodnice totiž – „těžká váha“, ale drůbežnice přece byly vždycky v popředí – vrchnost nad vrchnostmi.

I paní Katynka byla takto jako velická většina paniček z trhů: široká daleká a rozměrná na všechny strany.

Byla zdravá, červenolící, ústa měla ne sice velká, ale naostro krojená, kteráž tváři její dodávala přísného, ba tvrdého výrazu, Totiž: kdyby tento zdánlivě tvrdý výraz nebyl mírněn, nebo spíše smazán pohledem jejích dobromyslných modrých očí. Měla ve zvyku řízná, ale krátká úsloví a málokdy dala se strhnout „k delší vejřečnosti“.

„No, dyž se jim to nelíbí, tak mi plavou vod nůše,“ a vytrhla paničce z ruky husu, slípku nebo cos jiného a flink tím do nůše nebo na víčko a už s kupující nemluvila a obrátila se k ní zády.

Anebo: „Že je to drahý? Tak si dou tam, kde dávají darmo,“

A zas dost. A namítala-li kupující, že husa a tak podobně jest hubená, uťala paní Katynka řeči proud: „No tak si koupěj bagouna, ten je tlustej.“

Paní Katynka mívala drůbež vždycky pěknou a mladou – „stařiny“ nechtěla ani darmo. Proto měla už své jisté „kupečky“, kteří chodili k paní Katynce už najisto a po řadu let. Ti nesmlouvali – zaplatili paní Katynce na krejcar – a paní Katynka ovšem také na krejcar jim vycenila zboží své.

Ale časem přišli k paní Katynce i rozliční jiní kupečkové.

Tak panička v salupu – lehoučkém a bylo v zimě. Oči dokrvava uplakané a v hubené ruce papírek.

„Paničko, prosimich, zač je ta slepička?“

A s úzkostí se dívala do očí paní Katynčiných.

Ta chvíli mlčela a pak se zeptala: „Pro kohopak tu slípku chtějí?“

A chudák starší už panička si honem zakrývá oči cípem salupu a plačky odvětila: „Pro dceru – má chudinka souchotě – do jara mi nevydrží.“ A pláč lomcoval ji chudým tělem.

„Tu maj – a vědí co? Přídou si sem zasejc – já jim kousek něčeho skovám,“ a paní Katynka, rty nauzoučko sevřené, strkala chuděrce matce pod salup slípku, a to nejpěknější.

„Tak co koštuje ta slepička? Božítku, mám-li pak dost peněz?“ a uplakanýma očima prohlíží papírové šestáčky ve své hrsti.

„Nic nekoštuje – to je na zaplat'pánbu,“ opáčí po svém paní Katynka a přerovnává drůbež na víku, aby zakryla své pohnutí.

„Aby jim to sám kristuspán vodplatil nastotisíckrát,“ spíná ruce na prsou chudák překvapená matka a za ustavičných díků tiskne k sobě darovanou slípku, kteráž má zachránit prchající život dceřin.

„No deštopánbu – a jářku – s neděle si můžou zas přijít – já jim zas něco skovám.“

To byl jeden druh kupečků paní Katynčiných. A jiný byl podobný.

Přišla žena s košíčkem v ruce. Tehdy tašky nebyly ještě v módě a do trhu chodily hospodyně jenom s košíky.

A v košíku měla žena zelnou hlávku.

„Paničko, prosimich, nehněvaj se – nemají tu něco tak pomenšího – nákou husičku – ale lacinou,“ vyjednává žena. Má na sobě modrou plátěnou sukni a halenku, zástěru kanafasovou, čistou a „vypiglovanou“ jako pentle, kartounový šátek na hlavě a ruce „vyprané“ – jistě od častého prádla výdělečného.

Paní Katynka se na ni zpytavě dívá a potom řekne: „Poslouchaj, paničko, mně se zdá, že jich vodněkud znám,“ a paní Katynka zapírá si ruce v bok.

„No jo – ale to už je dávno. Sloužila sem u doktorů v Dominikánskej ulici. Vdala sem se – můj byl tesařem, ale prosek si nohu širočinou a vochrom – řemeslo už nemůže dělat – tedy jen tak poděluje, jak a kdy co se mu nahodí, Já peru pro lidi – máme tři děti – a tak živobyті protloukáme jak možno. Zejtra je jeho svátek – šetřila sem krejcar ke krejcaru – kdybych mu tak mohla koupit nákou tu husičku, ten by měl, chudák, radost! A což teprve děti – nemají celej čas nic lepšího do úst,“ zpovídá se upracovaná žena matka.

„No viděj, že sem jich hned poznala. No, a kolikpak – jako tentonc – maj na tu husu?“ táže se paní Katynka a modré oči se jí jen lesknou.

„Mám zlatej dvacet – ale husičky sou letos drahý – tak nevím – dyby tak měli, paní Katynko, něco pomenšího,“ bojácně hovoří upracovaná žena.

„Tak – ukážou košík,“ a paní Katynka očima vybírá husičku na zlatý dvacet. A vybrala tu největší a šup s ní do košíku bývalé kuchařky, kdysi svého kupečka.

„Ježíši Kriste, ta přece nejní za zlatej dvacet,“ křičuje se žena.

„Ne, ta košťuje jenom zlatku – aby jim eště zbylo na knedlík,“ a paní Katynka si otřepává ruce nad nůši.

„Paní Katynko – nejní možná –“

„No, už je možná – voni byli dycky hodná. No a dyž pudou někdy vokolo, zastavěj se tu – někdy mi taky leccos zbyde – dám jim to lacino.“

„Paní Katynko, aby jich pámbu za to pozdravil! A jako tentoc – dyby tak někdy potřebovali vyprat, z gruntu srdce bych se jim ráda vodvděčila,“ slibovala radostně hodná žena matka všecna blažená, že může nešťasnému muži svému i dětem způsobit radost.

No tož tedy – tohle byla paní Katynka.

Paní Katynka vládla nad svou nůši zrovna uprostřed Vaječného trhu.

Ale před šedesáti sedmdesáti lety bylo to zde na Vaječném trhu všechno docela jiné.

Nebylo zde tenkrát ještě dnešní tržnice, která vepána jest do starodávného rázu bývalého Vaječného trhu jako moderní obrovská „kredenc“, misník, do starodávného pokoje.

Vaječný trh se svými těžkými, důkladnými stavbami a vzdušným obchodnickým loubím je věru „staromódní“ a nese ráz dávných dob. Založen byl již za Václava I. (1230 – 1253) jakožto součást tehdejšího Nového Města čili tržiště Svatováclavského, ohraniče-

ného dnešními Příkopy, třídou Národní a ulicí 28. října.

I toto veliké, staré tržiště vzalo na sebe jinou tvářnost v dobách pozdějších, když Praha se rozrůstala všemi směry.

Ale souvislý řetěz starodávných loubí zachoval se tu přece od kostela havelského přes trh Zelený a Uhelný až na trh Vaječný a teprve za našich dob zbořeny byly domy s loubím při ulici Melantrichově, na Uhlém trhu a konečně zbořeny domy s loubím vedle Staré rychty. Postavena sem byla nová, moderní tržnice a zničen tak nenahraditelně starobylý ráz těchto míst. A zbytečně.

Do nové tržnice vešel se jenom vaječný trh – květinářský, zelný, ovocný a drobný trh podružných potřeb zůstal dále pod širým nebem na svých starých místech.

Proč nebyla zbořena sice dvojitá, ale umělecky i historicky bezcenná řada domů v Kotcích a nepostavena tu prostornější a účelnější tržnice, kteráž by zde byla spíše na místě, kde už dříve stávaly obchodnické Kotce? Že by byl výkup těchto domů drahý? Ano, ale jinde a jinak mohlo býti ušetřeno to, čím později obchodní tržnice byla by se sama zaplatila, jsouc ze všech stran obchodu přístupna a v samém srdci Prahy prostřed ruchu obchodního. Pozdě.

Praha je ochuzena dvojím způsobem: předně zničen zbytečně kus staré Prahy, vzácný a nenahraditelný, a za druhé – Praha jest ochuzena o velkolepou budovu tržnice, která zde stát mohla jakožto důstojný, moderní protějšek budovy Městské spořitelny.

A starobylá náměstí pražská, starodávná to tržiště, nadále hyzdit budou beztvárné kupy košů a dřevěných součástí krámků, přikrytých špinavými kusy hadrů a plachet, a to ne snad jenom na noc, nýbrž i o nedělích a svátcích.

Špatně tedy prospěla velkoměstskému rázu naší matičky Prahy nová tržnice a nedostatečné jsou její rozměry, když ani běžný, všední trh, například v sobotu, nevejde se pod střechu její.

Smutno uvažovat.

I život v nové tržnici není již tak družný a rázovitý, jako býval ještě za paměti nás starších. Kdyby vstala paní Katynka i dávné její sousedky, jistě by utekly odtud zpět do svých hrobů, „aby se v nich zlostí obrátily“.

Vaječný trh býval kdysi plný, plničky stánků, nůsí, vozů, hromad a hromádek všemožného zboží, a to nejen prostřed trhu, ale i všude po chodnicích, v průjezdech domů a kde jaký byl kout a výstupek.

Nejen vejce a máslo, drůbež, selátka, kůzlečí a zvěřina (vedle na dvorku Kotců, kde teď stojí palác Městské spořitelny), žáby, ryby, maso všeliké – vdolky, buchty, pečeně, „kafe“, polévka, ale i necky, košíky a nůše, mašlovačky, písek a věchtoví – dnes už neznámé – hrnce a jiné nádobí, bačkory a dělané květiny – „viks“ a sirky, hřebeny a nože – inu všecko všude, co by hospodyně potřebovat mohla a co by také koupila, to všecko bylo na Vaječném trhu.

Všecek tento drobný obchod byl rozestrkán jenom pod podloubím a na chodnicích, ale prostřed trhu byla jen honorace trhu – drůbežnice a máslačky, které pro-

dávaly i vejce. Podle příležitostných koupí prodávaly vejce a máslo i drůbežnice.

A prostřed této honorace měla svůj dědičný „stánek“ paní Katynka. Zde už sedávala její matka a babička i prababička a snad do kolikátého kolena.

Stánek paní Katynky bylo veliké „paraple“ o dřevěné tyči a rákosových žebrech potažených vždycky čistou plachtovinou.

A pod parapletem dvě tři ohromné nůše, krosny, na nichž položena byla „víčka“ v rozměrech pořádného kola od vozu. Víčka byla – a jsou dosud – proutěná, a na nich rozestřena byla vždy čistá, čerstvá sláma, na níž si paní Katynka vždycky potrpěla.

A na čerstvé slámě rozložena byla zabítá drůbež, vždycky „fajnová“, s křídly zaklesnutými pěkně na zádičkách a s hlavičkou „pod paždí“.

Hubené „lunty“ – „zelenky“ a „modráky“ – paní Katynka nikdy nekoupila. Takovým „prevítem“ by jenom pokazila svůj „kšeft“.

„Poslouchaj, fotr, s tím si dou támhle za roh,“ a hodila hlavou směrem ke „Khólmarku“, „já nemám hotel U nůše ani hotel U slunce nebo U kandelábru...“

V těchto „hotelích“ kralovaly totiž nad svými nůšemi, hrnci a pekáči na trojnožkách – vespod s řeřavým uhlím – „prátlářky“, polívkářky a kafařky s vdolkářkami.

A prátlářky na Uhelném trhu skoupily všecko, co komu po trhu zbylo, ať to už bylo zelené nebo modré, ať to zabil kdokolivěk nožem, nebo – „pámbu motykou“.

A v hotelích „U slunce“ a „Černé nůše“ všechno se prodalo a ještě si potom panstvo „fon Hamrnix“ všech pět oblízlo.

„Brrr,“ a paní Katynka jen se otrásla ošklivostí: a to by raději šlupky z erteplí jedla třikrát denně – než tohleto.

A chudáci od hotelů „U slunce“ i „Černé nůše“?

Mnozí z nich byli kdysi zvyklí jiným tabulím nežli „za dva na dlaň“.

A tyto hotely jistě zachránily tisíce nebožáků od smrti hladem, když jste se už za dva tři nováky nebo za šestáček mohli najíst.

Paní Katynka však dobře rozuměla svému „kšeftu“ – a na zelenky s modračkami nikdy u ní nedošlo.

Když poznávala, že už nevyprodá, poslala po známých a třeba i na Uhelný trh se vzkazem, že má to a to, a všichni věděli, že lacino koupí, a také koupili.

„Cóó? Mám to nechat zkazit a potom to za popnštýl vyhodit? Ať toho lidi užijou, dokud je to co k čemu,“ říkala.

„Ale paní Katynko, voni nám vostatním kazej kšeft, Leda blázen by za zlatku koupil, dyž mu to za pět šestáků sama přinesou až pod hubu,“ durdily se sousedky.

„To radš to hodím do kanálu německejm myším, než bych to polovic darmo dala,“ katila se zas jiná.

„A já ne. Handle sou pantle – tu vydělám, tam prodělám – to už tak roste z jednoho víčka. Ale co je k jídlu, vlastní vinou nezkazím – je to hřích. Je pořád moc lidí, kerý mají hlad – dyť je vidíte tuhle na Khólmarku.“

„No ju, všechny hladolety nenasytí ani pámbu – a je mezi nima taky hodně lumpů.“

„No, ať lumpů – ale taky hodně lidí nešťastnejch,“ a paní Katynka se pleskla po zástěře a obrátila se na druhou stranu.

A paní Katynku i jinak poznal každý na trhu. Sko-rem všechny ostatní paničky prodavačky nosily na hlavě šátek – v zimě vlňák, v létě prací – ale paní Katynka ne. Nosila v zimě „kapižón“ se širokým límcem na krku, dobře vatovaný a prošitý, a v létě lehký čepeček krajkový. Měla už svou „pučerku“, která jí čepeček dovedla „aufpucovat“ po jejím. V létě měla širokou prací sukni, lehkou halenku a širokanánskou zástěru kanafasku s důkladnými, hlubokými kapsami, v zimě teplé sukně – „moldónky“, kožíšek, bačkory a přes ně ještě „bufy“, kteréž vypadaly jako budky medvědí a s kapižónem tvořily úctyhodnou trojici.

Paní Katynka totiž na rozdíl od svých sousedek „neseděla na uhlí“, to jest, neměla pod stoličkou rozpá-lené dřevěné uhlí v hliněném nebo železném hrnci, kterýž přikryt byl bedničkou se dnem laťkovým, jímž teplo z uhlí pronikalo na nohy opřené o laťkové dno poklopené bedničky.

Paní Katynce totiž jednou od řeřavého uhlí chytila sukně a jen taktak že sama neuhořela. Sousedky ji povalily do sněhu a vyvályely ji v něm jako sud – a naštěstí paní Katynce nic se nestalo.

Od těch dob nesedala paní Katynka na uhlí a raději se nasadila do teplého oděvu jako „Móžíš“.

To byla tedy paní Katynka drůbežnice na starém Vaječném trhu asi v polovině minulého století. A byla se svým tehdejším prostředím „jako srostlá“.

Paní Katynka byla už dávno vdovou. Se svým mužem pobyla jenom nějaký rok, než jí umřel.

Vdávala se už hodně pozdě. Muž její byl „ouředníkem vod majstrátu“. Ale jakým, o to se paní Katynka vůbec nestarala.

Vzala si svého muže „z lásky“. Totiž: paní Katynka – tehdy ovšem ještě panna Katynka – měla dříve jinou známost, už od svých dětských let.

Ale jejího „amanta“ vzali na vojnu a ona čekala na něho, až si vyslouží celou „kapitulaci“ – plných dvanáct let.

Sedávala s matkou na trhu a prodávala s ní, a když jí matka potom zemřela, vedla svůj obchod dále sama a trpělivě čekala na svého milého, i když už minula doba celé kapitulace. A bylo jí už hodně přes třicet let, když se dověděla, že ten její zrádník zrádná už dávno z vojny přišel – a dávno se oženil s jinou. Poplakala si nad svým osudem, požalovala si u sousedek – a prodávala dále na trhu.

A sousedky snažily se ji povyrazit a brávaly ji tu a tam s sebou na nějaký ten „undrholt“ (zábavu).

A tak jednou šla s nimi také do „Khúštolu“ (Kravín) a tam poznala svého muže.

Byl už také starší, velký, štíhlý, smutných očí a bledých lící.

Smrt už tenkrát „koukala mu zeza uší“ – od hlavy odstávajících.

Seděl pod rozkvetlou třešní opřen o kmen a panna Katynka tenkrát usedla poblíž něho se svými známými.

A dali se tak do řeči – slovo ke slovu a panna Katynka hnedle zvěděla, co tíží bledého, smutného pána.

Posteskl si, jak je opuštěn, jak nemá nikoho svého na světě.

Žil dlouhá léta jen se svou matkou – otce nepoznal. A když mu zemřela matka, žije tak sám a sám, opuštěn a sirý. Chodí každou neděli ke hrobu matčinu na Olšany a tudy se vrací domů – přes Khůstol, kde si chvilku odpočine.

Panně Katynce sevřelo se hrdlo lítostí a soucitem – i ona je tak sama samotinká na světě a opuštěná jak ten kůl v plotě. Nu – a tak se zapovídali každý o svém a domů do Prahy šli už společně – bledý, štíhlý a vysoký pán a boubelatá panna Katynka, růžolící a zdravá jako řípa. A na druhou neděli šli už spolu na Olšany ke hrobům svých maminek – a za několik neděl měla panna Katynka veselku s „pánem vod majstrátu“ a postoupila na trhu na paní Katynku.

Muže svého měla ráda a pečovala o něho co nej-svědomitěji a se vší možnou šetrností.

Ale dělej co dělej – paní Katynce narodil se synáček a manžel – ubíral se ke hrobu.

Paní Katynka sháněla doktory a léky, nelitovala peněz na nic, dělala, kdo co radil, ale nic platné – se synáčkem na ruce brzo vyprovázela manžela a otce za Koňskou bránu a odtud na Olšany do hrobu jeho matky.

A potom už měla vyšlapanou cestičku za „undrholtem“ – na Olšany.

Vodívala tam vždycky s sebou i svého synečka, který takto vyrůstal na trhu a na cestě k Olšanům.

A byl po otci – dočista jeho „portré“.

Vytáhlý a vždycky posmutnělý, i když si s dětmi hrál a dováděl.

A k matce byl něžný – jako nebožtík jeho otec, po němž měl i jméno – Emil.

Paní Katynka často vzpomínala na dobu krátkého manželství svého – a, ani by tomu nevěřila, že byla vdaná, kdyby zde nebylo toho dítěte.

Díkybohu že má aspoň to dítě – už není tak samotná a opuštěná na světě.

Paní Katynka bydlela v jednom ze starých domů na podloubí, a to až vzadu ve dvoře, kde se tenkrát říkalo „na obtrytech“.

Dnes už ví jen málokdo, co to jest – a tenkrát za paní Katynky věděli i nevěděli.

To bylo tak. V polovině 13. století za Václava I., když tehdejší Nové Město svatohavelské nebo svatováclavské bylo vystavěno, bylo obehnáno zdí, v níž postaveny byly i pevné věže na obranu proti nepříteli. (Jedna z těchto věží, poslední už, stojí dosud v nádvoří policejního ředitelství.)

Před zdmi byl hluboký a široký příkop, přes nějž vedly můstky do bran a branek, jichž bylo v tehdejšímu opevnění Starého Města celkem třináct.

Staré domy na Vaječném trhu i jinde byly hluboké s dlouhými, táhlými dvory, kde stály kůlny na dříví a jiné potřeby, ba i chlévy nejen na drobný dobytek, zejména vepře, ale i na koně i krávy. A vedle chlévů byly zde i stodoly. Například branka i s Havířskou ulicí

vznikla snad nejpozději – a ustoupila jí v těch místech stodola a část domu s velikým dvorem.

Nu – a na konci těchto hlubokých dvorů, až na samých zdech městských, stály záchody, postaru „obtryty“ (Abtritt),

Také památka po zdejších Němcích, pro něž vlastně toto Nové Město svatováclavské bylo založeno.

Ale Němci časem byli odtud vytlačeni, domy přešly do českých rukou – ale leccos tu po nich zůstalo až podnes.

Tak hned ty kvelby (Gewölbe), šupy (Schupfen), cimry (Zimmer), konky (Gang), kšefty a handle, ba i ta stará rychta s bývalým rychtářem jsou z německého. A což ty zdejší mazhouzy, teď už všechny zde přestavěné? Ty jsou také z německého Massenhaus – síň společná, kde se zdržovala a pracovala všechna rodina. To jsou naše staročeské poctivé ratejny (ratiti – staročesky pracovat).

Náš starý Vaječný trh i ty všechny ostatní ve svém jádře vždycky byly a vždycky budou ryze české – dokavad Praha bude Prahou.

Potom později, když Karel IV. založil nynější, tedy druhé Nové Město, učinil je samostatným a nadal je rozmanitými právy a výsadami, škorpila se mezi sebou obě města a činila si všemožné „navzdory“.

Po tehdejším chvalném zvyku všecek hnůj i jiné smetí a odpadky vyhazovány byly prostě na ulici, kde vznikaly takto veliké hromady a hnojiště, jež kázal slavný magistrát občas vyklidit a ulice vyčistit. To bývalo zpravidla tenkrát, když přišel nějaký ten nezaný host – mor nebo „kolera“ – anebo když měl býti

v Praze korunován některý z českých králů. Tenkrát byly občané donuceni město vyklidit a učistit.

A aby si tuto práci usnadnili, házeli všechno smetí i s hnojem do městských příkopů, které se takto v čas míru plnily utěšeně a zarůstaly pak bejlím a drobnými křovisky, mezi nimiž se ve slunci třpytily střepy z rozbitých nádob a leskly se černé kaluže špinavých vod.

A nad tímto vábným obrázkem městských příkopů trůnily a pyšnily se na městských zdech pozad staroměstských domů obtryty, jimž bylo odzvoněno teprve potom, když města pražská se spojila pod jeden magistrát. Staroměstské příkopy byly zasypány a na jejich místě vznikaly naše nejpřednější a nejnádhernější ulice – třída Národní, ulice 28. října, Příkopy, Revoluční třída. A pod dlažbou a základy nádherných domů v těchto třídách klidně odpočívá rum a smetí minulých věků a za nějaký tisíc nebo dva tisíce let budou naši potomci překopávat tyto „historické vrstvy kulturní“ a budou rozdiveni nad těmito pozůstatky minulých dob.

O autorce

Popelka Biliánová (27. ledna 1862, Králův Dvůr – 7. března 1941, Praha), rozená Marie Popelková, vlastním jménem Marie Biliánová, byla česká spisovatelka, dramatička a publicistka, autorka sentimentálních próz a osvětová pracovnice.

Narodila se jako dcera kupce Václava Popelky. Když jí bylo patnáct let, přišel její otec o všechny majetek a byl nucen se přestěhovat do Prahy. Zde chtěla dále studovat na Učitelském ústavu, nebyla však přijata kvůli slabému zraku. Působila tedy jako vychovatelka. Dostalo se jí zvláštního privilegia – směla navštěvovat některé přednášky na Karlově univerzitě, kde mezi studenty byla jedinou dívkou.

Byla vášnivou vlastenkou a byla pověstná svou charitativní prací. Pořádala výlety po českých historických místech, organizovala sbírky pro chudé. Pracovala také pro Ústřední spolek českých žen, kde se vedle kurzů šití a vaření konaly přednášky o vzdělání a emancipaci žen.

Díky této své činnosti se seznámila s nedostudovaným právníkem Arnoštem Biliánem, za něhož se roku 1892 provdala. Po uzavření sňatku se odstěhovala s manželem na Vyšehrad, kde žila až do své smrti. Měla tři děti, kterým umožnila získat vysokoškolské vzdělání, přestože její manžel roku 1918 spáchal kvůli depresím sebevraždu. Přivydělávala si psaním různých fejetonů a článků do novin a časopisů a také tvorbou příběhů pro dívky, které lze zařadit do tzv. červené

knihovny, aby mohly její děti studovat na vysoké škole.

Ve své literární tvorbě čerpala z historie a lidové slovesnosti. Psala básně, různé črty, humoresky, povídky, romány i divadelní hry. Sbírala pražské, zejména vyšehradské pověsti a literárně je upravovala.

Ve stáří se její problémy se zrakem výrazně zhoršily. Nakonec dostala šedý zákal a po operaci oslepla úplně. Zemřela roku 1941 v Praze v domku na Vyšehradě.

Zdroj: Internet

Obsah

Paní Katynka žila.	7
O autorce.....	21

POPELKA BILIÁNOVÁ
Paní Katynka z Vaječného trhu

Obálka s použitím vlastní ilustrace
Marcela Strejčková – Nomzamo.

Vydalo nakladatelství Monika S. Benešová – Lama,
sídlo: V Olšinách 50, Praha 10,
<http://www.lama-web.cz/>,
jako svou 18. publikaci.
Redakce Jana Marešová.
Výroba e-knihy Marcela Strejčková – Nomzamo,
sídlo: V Olšinách 50, Praha 10.

Vydání první elektronické (v nakladatelství Lama).
Praha 2015.

ISBN 978-80-87959-49-7 (formát PDF)
ISBN 978-80-87959-50-3 (formát ePub)
ISBN 978-80-87959-51-0 (formát MobiPocket)

NEPŘEHLÉDNĚTE

Lev Blatný: Povídky v kostkách

Experimentální povídky a básně v próze Lva Blatného, jednoho z našich význačných expresionistů, nastavují ironické, satirické a mnohdy groteskní zrcadlo konvencím předválečné společnosti. Krátké, koncentrované prózy vás možná překvapí svou hutností a silou a především nadčasovostí.

Gustavo Adolfo Bécquer: Paprsek luny – tajemné španělské legendy

Kdo je ta tajemná žena, do níž se v nočním lese zamiloval Manrique? Proč není radno se o dušičkové noci přibližovat k Vrchu duší a jak s tím souvisejí templáři? Přinese Pedro milované Marii zlatý náramek a co má společného láska a vina? Co je tak vzácným případem? A co se stalo v Maurčině jeskyni?

Viktor Dyk: Smrt panenky – výběr povídek o smrti

Výběr Dykových povídek, jež spojuje téma smrti a lásky, zahazuje smrt z nedostatku lásky a uzavírá smrt z přílišné lásky, jíž není možné naplnit. Najdeme zde také smrt, díky níž je možné věčně milovat, a kromě dlouhého umírání stářím je zde popsána i myšlenka smrti, aby mohl jiný milovat.

Ladislav Fuks: Myši Natálie Mooshabrové

Temný příběh vdovy Mooshabrové se odehrává ve světě ovládaném diktátorem. Hrdinka líčí pasti na krysy, čelí tyranii svých dvou dětí i vyptávání policie, žije se udržováním hrobů a pracuje pro úřad Péče o dítě. Zdánlivě banální a bezvýznamný život ženy. Kým je ale Natálie Mooshabrová doopravdy?

Ladislav Fuks: Nebožtíci na bále – malá humoreska

Maloměstská humoreska o záměně dvou osob na pozadí iluzorního poklidu před blížící se světovou válkou. Autor rozehrává sled groteskních situací, v nichž hrají roli nejen oba „nebožtíci“ a jejich příbuzní, ale i bezduchost úředníků a policie.

Ladislav Fuks: Oslovení z tmy – svědectví o vítězství tvora Arjeha

Apokalyptická vize zániku světa po strašlivé katastrofě vypráví o setkání vysíleného chlapce Arjeha s údajným filosofem, který jej ohromí svým věděním a nutí ho k přijetí podmínek, za něž jeho rodu slibuje štěstí a bezpracné bohatství. Novela plná vizí a alegorií slibuje hluboký zážitek

Ladislav Fuks: Příběh kriminálního rady

Všechno je jinak, neboť pomsta se nezastaví před ničím, těmito slovy lze charakterizovat detektivní horor o pátrání po vrahovi dětí, který je zároveň psychologickým románem o vztahu dospívajícího syna k despotickému otci. Rozuzlení je stejně tak nečekané, jako šokující.

Jiří Mahen: Rybářská knížka

Kniha, která je stále považována za „rybářskou bibli“, plná vzpomínek z rybářských výletů, postřehů ze života ryb a rybářů, dojmů z nádherné přírody. Krásný jazyk, humorná nadsázka i porozumění přírodě, rybám a rybaření uchvátí čtenáře i dnes. Začínajícího rybáře jistě potěší rady a zkušenosti.

Svatopluk Čech: Jestřáb kontra Hrdlička

Tragický příběh nepraktického pana Hrdličky a jeho rodiny, která se nedokáže přizpůsobit změně jejich poměrů, což neodvratně vede kroky nebohého Hrdličky k bezcharakternímu lichváři Jestřábovi. Ten se, beze všech výčitek svědomí, vrhá na svou budoucí oběť a nechává ji pomalu tonout v jedovatých vodách dluhů, úpisů, smének a exekucí.

Svatopluk Čech je bezpochyby mistr pera a není pro něj těžké, svým lyrickým uměním, vyvolat ve čtenáři silné emoce k hrdinům tohoto dramatu.

Text je opatřen redakčními poznámkami.

Josef Svatopluk Machar: Čtyři knihy sonetů 1890 – 1892

Čtyři knihy sonetů jsou sbírkou původně čtyř samostatných knih psaných v letech 1890 až 1892 a pojmenovaných podle ročních dob. Ve sbírce jsou tyto knihy řazeny nikoli tak, jak jdou roční doby za sebou, ale podle pořadí, v jakém byly psány a vycházely: Letní sonety (1890/1891), Zimní sonety (1891/1892), Jarní sonety (1892/1893) a Podzimní sonety (1892/1894). Stejně jako v celém Macharově díle, se i v této sbírce prolíná subjektivní lyrika s kritikou měšťácké společnosti, lhostejnosti, pokrytectví, falešné morálky i prázdného vlastnictví. Zamýšlí se zde nad soudobým světem moderní civilizace a vyjadřuje pocity mladé generace, pocity zklamání, ale i prosazování individuality, zájmu, aktivity. To vše je pro nás stále aktuální.

Antonín Sova: Zlomená duše / Vybouřené smutky

Zlomená duše i Vybouřené smutky, jsou sbírkami plnými pocitů - milostné vášně, erotické touhy, ale i pohrdání, vzdoru, lítosti, zhnu-

*sení... Všim tím se posléze prolíná smutek až depresivní a bez-
dějný, téměř rezignace.*

*Je až k nevíře, jak živé dokáže být dílo přes sto let staré. Básně,
které vznikaly ve zcela jiné době, ve zcela jiných politických a spo-
lečenských poměrech, jako by mluvily z duší mnohých dnešních lidí,
jako by popisovaly naše vlastní pocity z našich vlastních každoden-
ních zápasů.*